

TEISINGUMO TEISMO SPRENDIMAS

2002 m. liepos 11 d.(*)

„S?jungos pilietyb? – Nediskriminavimo principas – Nacionalin?s teis?s aktai, pilie?i? teisei gauti laukimo išmokas nustatantys s?lyg? baigti vidurin? moksl? savo valstyb?s nar?s mokymo ?staigoje –Pirmojo darbo ieškantis valstyb?s pilietis, baig?s vidurin? moksl? kitos valstyb?s nar?s mokymo ?staigoje“

Byloje C?224/98

d?I *Tribunal du travail de Liège* (Belgija) pagal EB sutarties 177 straipsn? (po pakeitimo – EB 234 straipsnis) Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti prejudicin? sprendim? šio teismo nagrin?jamoje byloje tarp

Marie-Nathalie D'Hoop

ir

Office national de l'emploi

d?I EB sutarties 48 straipsnio (po pakeitimo – EB 39 straipsnis) ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 d?I laisvo darbuotoj? jud?jimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2) 7 straipsnio išaiškinimo

TEISINGUMO TEISMAS,

kur? sudaro pirmininkas G. C. Rodríguez Iglesias, kolegijos pirmininkai P. Jann (praneš?jas), F. Macken ir S. von Bahr, teis?jai C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, R. Schintgen, V. Skouris, J. N. Cunha Rodrigues ir C. W. A. Timmermans,

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,

pos?džio sekretorius H. von Holstein, kanclerio pavaduotojas,

išnagrin?j?s rašytines pastabas, pateiktas:

- Marie?Nathalie D'Hoop, atstovaujamos advokat? N. Simar ir M. Strongylos,
- *l'Office national de l'emploi*, atstovaujamos advokato J.?E. Derwael,
- Belgijos vyriausyb?s, atstovaujamos J. Devadder,
- Europos Bendrij? Komisijos, atstovaujamos M. Wolfcarius ir P. J. Kuijper,

susipažin?s su teismo pos?džio pranešimu,

2001 m. lapkri?io 20 d. pos?dyje išklaus?s Marie-Nathalie D'Hoop, atstovaujam? advokat? M. Strongylos ir R. Capart, Jungtin?s Karalyst?s vyriausyb?, atstovaujam? QC D. Wyatt, ir Komisij?, atstovaujam? M. Wolfcarius ir D. Martin,

susipažin? su 2002 m. vasario 21 d. pos?dyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima š?

Sprendim?

1 1998 m. birželio 17 d. Sprendimu, kur? Teisingumo Teismas gavo birželio 22 d., *Tribunal du travail de Liège* (Lježo darbo teismas) pagal EB sutarties 177 straipsn? (po pakeitimo – EB 234 straipsnis) Teisingumo Teismui pateik? prejudicin? klausim? d?l EB sutarties 48 straipsnio (po pakeitimo – EB 39 straipsnis) ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 d?l laisvo darbuotoj? jud?jimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2) 7 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis klausimas buvo pateiktas nagrin?jant byl? tarp Marie-Nathalie D'Hoop ir Nacionalin?s ?darbinimo tarnybos (Office national de l'emploi) (toliau – ONEM) d?l pastarosios sprendimo, kuriuo atsisakoma suteikti Belgijos teis?s aktuose numatytas laukimo išmokas.

Nacionalin?s teis?s aktai

3 Belgijos teis?s aktai numato galimyb? skirti k? tik baigusiems studijas ir ieškantiems pirmojo darbo jauniems asmenims nedarbo išmokas, vadinam?sias „laukimo išmokomis“.

4 Ši? išmok? gav?jai laikytini „kompensacij? gaunan?iais visiškais bedarbiais“ teis?s akt? darbo ir nedarbo srityje prasme ir turi galimyb? naudotis specialiomis ?darbinimo programomis.

5 1991 m. lapkri?io 25 d. Karaliaus dekreto d?l nedarbo (*Moniteur belge*, 1991 m. gruodžio 31 d., p. 29888) 36 straipsnio 1 dalies pirmojoje pastraipoje nurodyta:

„Laukimo išmokos skiriamos jaunam darbuotojui, jeigu jis atitinka šias s?lygas:

1) jis neturi prievol?s lankyti mokyklos arba

2) a) jis baig? aukštesn?j? moksl? arba technin? ar profesin? mokym? bendruomen?s ?steigtoje, dotuojamoje ar pripažintoje mokymo ?staigoje;

<...>“

6 1996 m. rugs?jo 12 d. Sprendime *Komisija prieš Belgij?* (C?278/94, Rink. p. I?4307) Teisingumo Teismas nusprend?, kad Belgijos Karalyst? ne?vykd? ?sipareigojim? pagal Sutarties 48 straipsn? ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsn?, nustatydamas, kad laukimo išmokos gali b?ti skiriamos tik Belgijoje gyvenan?i? Bendrijos darbuotoj? migrant? išlaikomiems vaikams, baigusiems vidurin? moksl? Belgijos valstyb?s arba vienos iš jos bendruomeni? dotuojamoje ar pripažintoje mokymo ?staigoje.

7 Siekiant suderinti nacionalin?s teis?s aktus su Bendrijos teise, 1996 m. gruodžio 13 d. Karaliaus dekretu (*Moniteur belge*, 1996 m. gruodžio 31 d., p. 32265) 36 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos 2 punktą buvo papildytas h papunk?iu. Šiame 1997 m. sausio 1d. ?sigaliojusiame papunktyje nustatyta:

„Laukimo išmokos skiriamos jaunam darbuotojui, jeigu jis atitinka šias s?lygas:

<...>

2° <...> arba

h) jis baigė studijas ar mokymus kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ir atitinka visas šias sąlygas:

- jaunas asmuo pateikia dokumentus, rodančius, kad studijos ar mokymas yra tokio pat lygio ir lygiavertis (lygiavertis) studijoms ar mokymui, nurodytiems ankstesniuose papunkčiuose,
- prašymo skirti išmokas pateikimo momentu jaunas asmuo yra Belgijoje gyvenantis darbuotojas migrantas EB sutarties 48 straipsnio prasme išlaikomas vaikas,

<...>

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

8 Belgijos pilietė Marie-Nathalie D'Hoop baigė vidurinį mokslą Prancūzijoje, kur 1991 m. gavo vidurinio mokslo baigimo („baccalauréat“) diplomą. Šis diplomas buvo pripažintas Belgijoje kaip lygiavertis oficialiai pripažintam aukštesniojo mokslo pažymėjimui, prie kuriuo pridėtas oficialiai pripažintas diplomų, suteikiantis teisę stoti aukštojo mokslo studijoms.

9 Iki 1995 m. Marie-Nathalie D'Hoop studijavo universite Belgijoje.

10 1996 m. ji kreipėsi į ONEM prašydama skirti laukimo išmokas.

11 1996 m. rugsėjo 17 d. Sprendimu ONEM atsisakė skirti prašomas išmokas, motyvuodama tuo, kad Marie-Nathalie D'Hoop neatitinka 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus dekreto 36 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos 2 punkto a papunktyje nurodytos sąlygos.

12 Marie-Nathalie D'Hoop šį sprendimą apskundė *Tribunal du travail de Liège*, kuris nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Tuo atveju, kai pagal jau pateiktą Teisingumo Teismo EB sutarties 48 straipsnio ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio išaiškinimą 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus dekreto 36 straipsniu negali būti uždrausta Bendrijos darbuotojo migranto išlaikomam studentui, baigusiam vidurinį mokslą kitoje nei Belgija valstybėje narėje, skirti laukimo išmokas, ar šias nuostatas reikia aiškinti taip, kad jos taip pat prieštarauja tam, kad šiuo 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus dekreto 36 straipsniu būtų draudžiama skirti laukimo išmokas pirmojo darbo ieškaniam Belgijos studentui, baigusiam vidurinį mokslą kitoje nei Belgija valstybėje narėje?“

13 1998 m. liepos 22 d. ir rugsėjo 11 d. raštais *Tribunal du travail de Liège* informavo Teisingumo Teismą, kad šis sprendimas buvo apskųstas *Cour du travail de Liège* (Belgija) ir, atsižvelgdamas į tai, kad toks apeliacinis skundas stabdo sprendimo vykdymą, paprašė sustabdyti procesą Teisingumo Teisme.

14 2001 m. kovo 23 d. Teisingumo Teismas buvo informuotas, kad 2001 m. kovo 16 d. Sprendimu šis apeliacinis teismas patvirtino sprendimą kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. 2001 m. kovo 26 d. Teisingumo Teismas atnaujino procesą.

15 Iš *Cour du travail de Liège* sprendimo matyti, jog šiame teisme ONEM tvirtino, kad Marie-Nathalie D'Hoop neatitinka 1996 m. gruodžio 13 d. Karaliaus dekretu pakeisto 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus dekreto 36 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos 2 punkto h papunktyje nurodytos antros sąlygos. Šiuo klausimu *Cour du travail de Liège* nusprendė, jog, nepaisant to, kad nauja 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus dekreto nuostata įsigaliojo tik 1997 m. sausio 1 d., t. y. po to, kai buvo pateiktas prašymas skirti laukimo išmokas, „atsižvelgiant į (Teismo) praktiką?“ ji taikytina šioje byloje, „šalims nepareiškus dėl to prieštaravimo“.

Dėl prejudicinio klausimo

16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Bendrijos teisė draudžia, kad valstybės narė atsisakytų skirti laukimo išmokas savo piliečiui, pirmojo darbo ieškančiam studentui, vien dėl to, jog šis studentas baigė vidurinę mokyklą kitoje valstybėje narėje.

Dėl Sutarties 48 straipsnio ir Reglamento Nr. 1612/68 taikymo

17 Pirmiausia reikia priminti, jog Teisingumo Teismas jau buvo nusprendęs, kad pirmojo darbo ieškantiems jauniems asmenims numatytos laukimo išmokos yra socialinė lengvata Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalies prasme (1985 m. birželio 20 d. Sprendimo *Deak*, 94/84, Rink. p. 1873, 27 punktą ir minėto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 25 punktą).

18 Tačiau pagal nusistovėjusį Teisingumo Teismo praktiką Bendrijos teisės laisvo darbuotojų judėjimo srityje taikymas nacionalinės teisės aktų, susijusių su nedarbo draudimu, atžvilgiu reikalauja, kad besiremiantis šia teise asmuo jau dalyvautų darbo rinkoje, vykdydamas realią ir veiksmingą profesinę veiklą, dėl kurios jis gijo darbuotojo statusą Bendrijos teisės prasme (dėl laukimo išmokų skyrimo žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 40 punktą). Tačiau atsižvelgiant į apibrėžimą taip pat pirmojo darbo ieškančiojo jauną asmenį atveju (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 40 punktą).

19 Atsakydama į posėdyje pateiktą klausimą, Marie-Nathalie D'Hoop pareiškė, kad kai ji mokėsi ir baigė vidurinę mokyklą Prancūzijoje, jos tėvai gyveno Belgijoje.

20 Iš to, kas pirmiau nurodyta, išplaukia, jog Marie-Nathalie D'Hoop negali remtis nei Sutarties 48 straipsniu ir Reglamentu Nr. 1612/68 darbuotojams migrantams suteiktomis teisėmis, nei šiuo reglamentu šie darbuotojai šeimos nariams suteiktomis išvestinėmis teisėmis.

Dėl Sąjungos pilietybės reglamentuojančių Sutarties nuostatų taikymo

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

21 Posėdyje Marie-Nathalie D'Hoop ir Komisija išnagrino Teisingumo Teismui pateiktą klausimą, atsižvelgdamos į Sutarties nuostatas dėl Sąjungos pilietybės. Jos tvirtina, kad, kaip vienos valstybės narės pilietė, teisėtai gyvenusi kitos valstybės narės teritorijoje dėl mokymosi, Marie-Nathalie D'Hoop patenka į šią nuostatų taikymo *ratione personae* sritį. Todėl, jį manymu, Marie-Nathalie D'Hoop naudojasi EB sutarties 8 straipsnyje (po pakeitimo – EB 17 straipsnis) Sąjungos piliečiams numatytomis teisėmis, įskaitant EB sutarties 6 straipsnyje (po pakeitimo – EB 12 straipsnis) nustatytą teisę šios Sutarties taikymo *ratione materiae* srityje nepatirti diskriminacijos dėl pilietybės.

22 Jungtinės Karalystės vyriausybė ginėjo šią analizę. Ji mano, kad paprastas teisėto gyvenimo kitos valstybės narės teritorijoje faktas neleidžia Bendrijos piliečiui remtis Sutarties nuostatomis dėl Sąjungos pilietybės. Būtinai, kad vykdoma veikla patektų į Bendrijos teisės taikymo sritį. Taip būtų, jeigu Marie-Nathalie D'Hoop gyventų Prancūzijoje ir mokytųsi profesijos.

Tačiau taip nėra, nes Marie-Nathalie D'Hoop Prancūzijoje įgijo bendrąjį išsilavinimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl Sąjungos pilietybės reglamentuojančių Sutarties nuostatų taikymo *ratione temporis*

23 ONEM motyvavo atsisakymą skirti Marie-Nathalie D'Hoop laukimo išmokas, kurią ji prašė 1996 m., tuo, kad vidurinio mokslą ji baigė Prancūzijoje. Kadangi mokslas buvo baigtas 1991 m., reikia išnagrinėti, ar diskriminacija, kurią Marie-Nathalie D'Hoop teigia patyrusi, gali būti vertinama atsižvelgiant į vėliau įsigaliojusias nuostatas dėl Sąjungos pilietybės.

24 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad pagrindinė byla susijusi ne su iš Bendrijos kilusi teisių, gyūtų iki nuostatų dėl Sąjungos pilietybės įsigaliojimo, pripažinimu, o su tariama dabartine Sąjungos piliečio diskriminacija.

25 Nuostatos dėl Sąjungos pilietybės taikomos nuo jos įsigaliojimo. Todėl pažymėtina, kad jos turi būti taikomos praeityje kilusių situacijų dabartinėms pasekmėms (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Österreichischer Gewerkschaftsbund*, C-195/98, Rink. p. I-10497, 54 ir 55 punktus ir 2002 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Duchon*, C-290/00, Rink. p. I-3567 43 ir 44 punktus).

26 Iš to, kas nurodyta, išplaukia, kad diskriminacija, kurią Marie-Nathalie D'Hoop teigia patyrusi, gali būti vertinama atsižvelgiant į šias nuostatas.

– Dėl Sąjungos pilietybės reglamentuojančių Sutarties nuostatų taikymo *ratione personae* ir *ratione materiae*

27 Sutarties 8 straipsniu kiekvienam asmeniui, turinčiam valstybės narės pilietybą, yra suteikiamas Sąjungos piliečio statusas. Marie-Nathalie D'Hoop, kaip valstybės narės pilietė, taip pat turi šį statusą.

28 Sąjungos pilietybe siekiama suteikti valstybių narių piliečiams esminį statusą, leidžiantį tiems, kurie yra tokioje pačioje situacijoje, būti vienodai teisiškai vertinamiems, nesvarbu, kokia jų pilietybė, ir nepažeidžiant šioje srityje aiškiai nustatytų išimčių (2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Grzelczyk*, C-184/99, Rink. p. I-6193, 31 punktą).

29 Situacijoms, kurioms taikoma Bendrijos teisė, priskirtinos susijusios su Sutarties garantuojamą pagrindinį laisvį, be kita ko, kylančią iš EB sutarties 8a straipsnyje (po pakeitimo – EB 18 straipsnis) tvirtintos laisvės judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, įgyvendinimu (1998 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Bickel ir Franz*, C-274/96, Rink. p. I-7637 15 ir 16 punktai ir minėto sprendimo *Grzelczyk* 33 punktą).

30 Kadangi Sąjungos pilietis visose valstybėse narėse turi būti taip pat teisiškai vertinamas kaip toje pačioje situacijoje esantis šio valstybių narių piliečiai, su laisvo judėjimo teise nesuderinama tai, kad jo pilietybės valstybėje narėje jam būtų taikomas mažiau palankus statusas nei tas, kuris būtų taikomas, jeigu jis nepasinaudotų Sutartyje suteiktomis judėjimo galimybėmis.

31 Iš esmės šios galimybės negalėtų būti visiškai veiksmingos, jeigu valstybės narės pilietė būtų galima atgrasyti naudotis jomis grėžus į kilmės šalį, sudarant kliūtis, tvirtintas teisės aktuose, kuriuose nepalankiai vertinamas naudojimas šiomis galimybėmis (šiuo klausimu žr. 1992 m. liepos 7 d. Sprendimo *Singh*, C-370/90, Rink. p. I-4265, 23 punktą).

32 Ši išvada ypač svarbi švietimo srityje. Tarp kitų EB sutartyje tvirtintų Bendrijos veiklos tikslų 3 straipsnio p punkte (po pakeitimo – EB 3 straipsnio 1 dalies q punktas) nurodytas našas

siekiant švietimo bei profesinio mokymo klestėjimo. Pagal EB sutarties 126 straipsnio 2 dalies antrą pastraipį (po pakeitimo – EB 149 straipsnio 2 dalies antra pastraipa) šis straipsnis, be kita ko, skirtas skatinti studentų ir dėstytojų judėjimą.

33 Tačiau tokiose situacijose, kurios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nacionalinės teisės aktai tvirtina nevienodą požiūrį tuos Belgijos piliečius, kurie vidurinio išsilavinimo giję Belgijoje, ir tuos, kurie pasinaudodami judėjimo laisve gavo vidurinio mokslo baigimo diplomą kitoje valstybėje narėje.

34 Nacionalinės teisės aktai, laukimo išmokoms skirti nustatantys sąlygą gauti reikalaujamą diplomą Belgijoje, sudaro nepalankias sąlygas kai kuriems savo piliečiams vien dėl to, kad jie gyvendino savo judėjimo laisvę mokydamiesi kitoje valstybėje narėje.

35 Toks nevienodas požiūris prieštarauja Sąjungos piliečio statuso grindžiantiems principams, t. y. vienodo teisinio vertinimo gyvendinant judėjimo laisvę garantijai.

36 Nagrinėjama sąlyga galėtų būti pateisinama, tik jeigu ji būtų pagrįsta nuo atitinkamo asmens pilietybės nepriklausančiomis objektyviomis priežastimis, proporcingomis nacionalinės teisės siekiamam teisiam tikslui (minuto sprendimo *Bickel ir Franz* 27 punktą).

37 Šiuo klausimu nei Belgijos vyriausybė, nei ONEM nepateikė pastabų.

38 Belgijos teisės aktuose numatytomis laukimo išmokomis, suteikiančiomis į gavėjams galimybę naudotis specialiomis darbinimo programomis, siekiama palengvinti jaunimo integraciją darbo rinką baigus mokslus. Atsižvelgiant tokį tikslą nacionalinės teisės aktų leidėjo siekis užtikrinti realų ryšį tarp tokių išmokų prašančio asmens ir atitinkamo darbo geografinės rinkos yra teisėtas.

39 Tačiau vienintelė sąlyga, susijusi su vidurinio mokslo baigimo diplomo gavimo vieta, yra pernelyg bendro ir išimtinio pobūdžio. Ji neteisingai suteikia pirmenybę veiksniui, kuris nebūtinai atspindi realų ir veiksmingą prašymą skirti laukimo išmokas pateikusio asmens ir darbo geografinės rinkos ryšio laipsnų, pašalindama bet kokį kitą tokį ryšį atspindintį veiksnius. Todėl ji viršija tai, kas yra būtina pasiekti tikslą.

40 Tad pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Bendrijos teisė draudžia valstybei narei atsisakyti skirti laukimo išmokas savo piliečiui, pirmojo darbo ieškančiam studentui, vien dėl to, kad šis studentas baigė vidurinio mokslą kitoje valstybėje narėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

41 Belgijos, Jungtinių Karalystės vyriausybės ir Komisijos, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, išlaidos nėra atlygintinos. Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas.

Remdamasis šiais motyvais,

TEISINGUMO TEISMAS,

atsakydamas 1998 m. birželio 17 d. Sprendimu *Tribunal du travail de Liège* pateiktą klausimą, nusprendžia:

Bendrijos teis? draudžia valstybei narei atsisakyti skirti laukimo išmokas savo pilie?iui, pirmojo darbo ieškan?iam studentui, vien d?l to, kad šis studentas baig? vidurin? moksl? kitoje valstyb?je nar?je.

Rodríguez Iglesias

Jann

Macken

von Bahr

Gulmann

Edward

La Pergola

Schintgen

Skouris

Cunha Rodrigues

Timmermans

Paskelbta 2002 m. liepos 11 d.viešame pos?dyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

* Proceso kalba: pranc?z?.